

vexilologie

160

ISSN 1211-2615

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

vexilologie

ISSN 1211-2615

160

ZPRAVODAJ ČESKÉ VEXILOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI

Aleš Brožek

VOJTĚCH PREISSIG A JEHO VEXILOLOGICKÉ AKTIVITY

Vojtěch Preissig (**obr. 1**) je z osob, které se zabývaly podobou československé státní vlajky a jimž jsme se dosud na stránkách *Vexilologie* věnovali (1), určitě nejznámější. O jeho životě s tragickým koncem vyšla řada článků (2), o jeho výtvarné tvorbě pak i samostatné publikace (3). Pokud se týče jeho vexilologických aktivit, zmínky nalezneme jak ve *Vexilologii* (4), tak i v obou vexilologických publikacích Z. Svobody (5). Detailní vylíčení okolností jeho vexilologické tvorby se však najde teprve ve sborníku (6) vydaném u příležitosti výstavy Vojtěch Preissig Pro republiku! Ta se konala v Clam-Gallasově paláci v Praze od 12. září do 28. října 2008.

Vojtěch Preissig se narodil 31. července 1873 ve Světcích u Bíliny. Po studiu na reálném gymnáziu v Praze navštěvoval v letech 1892 až 1897 pražskou uměleckoprůmyslovou školu. V roce 1898 odjel do Paříže, kde se vyučil tiskařskému řemeslu. Po návratu do Prahy pracoval jako grafik ve Slévárně písem. V roce 1910 se přestěhoval do USA. Jako pedagog působil od roku 1912 na Art Students League a na Teachers College Columbia University v New Yorku a od roku 1916 do roku 1924 ve Wentworthově institutu v Bostonu. Do Československa se natrvalo vrátil po roce 1930. Za 2. světové války se zapojil do vydávání ilegálního časopisu *V boj*. V září 1940 byl s dcerou Irenou, která se rovněž podílela na přípravě a distribuci časopisu, zatčen. Dcera byla popravena v roce 1942, Vojtěch Preissig onemocněl v koncentračním táboře v Dachau, kde 11. června 1944 zemřel.

Podle Hany Houskové (7) byla první vexilologickou aktivitou V. Preissiga kresba bíločerveného praporu s dvouocasým českým lvem vytvořená krátce po narození dcery Ireny v roce 1904. Zdá se, že se však jednalo o literární licenci, kterou chtěla autorka vyjádřit Preissigův vztah k vlajkám a praporům v pozdější době. Kresby praporů v Preissigových pracích totiž nenajdeme ani na jeho plakátech vytvořených ve Francii před rokem 1900, ani na jeho propagandistických plakátech z podzimu 1916 vzniklých v USA. Zaznamenáme je teprve na dvou amerických náborových plakátech z jara 1917. Ve spolupráci se svým studentem a přítelem Frederickem Trenchem Chapmanem (8) vytvořil v té době dokonce čtyři plakáty, dva jsou však bez vlajek. Na plakátu, který nese nápisy „It protected you/Will you defend it“, dominuje americká vlajka v podobě, jaká platila od roku 1912. V. Preissig (nebo F. T. Chapman) zde vlajku zobrazil v méně běžné pozici. Snad kvůli větší působivosti tu vlaje zleva doprava a ne opačně. Naproti tomu na plakátu s nápisy Come on, Boys! Do Your Duty! By Enlisting Now! vidíme jezdecký praporec, který užívala americká kavalérie a který tvořily dva vodorovné pruhy, červený a bílý, s písmeny a číslicemi (9). Na praporci, který na plakátu drží jezdec na koni, je na červeném pruhu bílé M a na pruhu bílém červená číslice 3.

Na další vexilologické aktivity V. Preissiga měl vliv osmatřicetiletý sochař František Mička, který v té době žil v New Yorku. Dozvěděl se, že čtyřiačtyřicetiletý Preissig se chystá stejně jako on vstoupit do české armády. Dne 20. září 1917 mu napsal dopis (10), v němž mu navrhl „uzavřít přátelství“ a společně odjet s první výpravou do Francie. F. Mička nakonec odjel do Francie sám, ale s V. Preissigem zůstal v písemném kontaktu i po odjezdu.

Byl to právě F. Mička, kdo doporučil V. Preissigovi, aby se zabýval navrhováním praporů. V dopise ze 12. října 1917 mu napsal: „*Jako armáda budeme potřebovati též prapory, a proto obracím se k Vám, zdali by Vám nezbylo času učiniti nějaký návrh na prapor, naše české ženy by nám jej vyšíly...*“ V. Preissig se dal do práce, ale zřejmě měl na ni málo času a asi ani nebyl s výsledkem příliš spokojen. Lze tak usuzovat z dopisu F. Mičky z 30. října 1917, kdy V. Preissiga povzbuzoval slovy: „*Bratře mileny, myslím, že posloužíš naší věci velice, když prvně zhotovíš afíše, aby tyto brzo se rozlétly po české Americe. Prapor, pro který výkresy připravíš, jsem přesvědčen, že bude jeden z nejlepších a bude zajisté pak podržen jako prapor plukovní, pročť jen vem si k tomu potřebný čas, neb věc taková nejde sfouknouti.*“ Uklidňoval jej, že s návrhem praporu spěchat nemusí, protože první výprava poveze provizorní prapor (11).

Zdá se, že V. Preissig dospěl krátce nato k určitému řešení praporu pro armádu, i když si s jeho podobou nemůžeme být zcela jisti. Podle článku otištěného v Boston Traveler (12) proběhla 11. listopadu 1917 v Českém klubu v jižním Bostonu mobilizace Čechů. V článku byl V. Preissig označen za jednoho z nejaktivnějších Čechů a za autora praporu pro československou armádu. Novinářka Esther Harney v článku tvrdila, že V. Preissig navrhl toho dne prapor a že jej vyšijí české ženy pod vedením Ireny Preissigové, pokud bude návrh praporu schválen. Preissigova manželka se tak stane českou „Betsy Rossovou“.

Je možné, že tehdy vznikla kresba bílého praporu s modrým křížem uprostřed překrytým čtvrceným štítem se znaky Čech, Moravy, Slezska a Slovenska, který byl polcen svazkem Svatoplukových prutů (13). V rozích a cípech praporového listu byly velké červené trojúhelníky a mezi nimi řada menších červených doplněných ornamentální výzdobou (**obr. 1**). Pro tuto domněnku by svědčila slova Ferdinanda Píseckého o praporu se znakem. Tento pozdější tajemník M.R.Štefánika napsal 20. listopadu 1917 (14) V. Preissigovi: „*S praporem si hlavy nelamte, neboť oficiální prapor může býti vytvořen až doma. Souhlasím s Vámi úplně, že ten znak kombinovaný je nevhodný na prapor, který má býti jednoduchý, ale výrazný a významný.*“ Z. Svoboda, který kresbu praporu publikoval v roce 1996 (5) s popiskou „*Návrh československého vojenského praporu, V. Preissig, 1918 (chybný slovenský znak)*“, ale uvádí pozdější vznik.

Navrhování „afíší“, jak nazýval F. Mička plakáty pro nábor do česko-slovenského zahraničního vojska, se V. Preissig intenzivně věnoval od konce listopadu 1917. S vojenským odborem odbočky Československé národní rady (ČSNR) v New Yorku, který schvaloval hesla na plakátech a vyjadřoval se i k podobě plakátů, vedl bohatou korespondenci. Z ní vyplynulo, že známý plakát s praporovou scénou (**obr. 2**) navrhl V. Preissig jako jeden z prvních a že se líbil hned od počátku (15). V obrazovém poli tu vlaje nad hlavami vojáků devět imaginárních praporů československé armády – snad střeleckých pluků, jak lze soudit podle zkratek ČSA a PS na praporech. Jednu chvíli se proto uvažovalo, že plakát ponese heslo „*Stáňte pod československým praporem!*“, ale nakonec se na něm objevilo kromě jiného heslo „*Join Our Free Colors!*“.

Většina zobrazených praporů je tzv. heraldických. Úplně v popředí je prapor odvozený z českého znaku, úplně vpravo pak ze slovenského znaku, který by však správně měl být červený a trojvrší modré. Zčásti se překrývají prapory odvozené z moravského znaku (modrý prapor s bíločerveně šachovanou moravskou orlicí) a slezského znaku (žlutý prapor s černou slezskou orlicí) (16). Dva prapory jsou husitské, oba červené s bílým kalichem. V největším počtu (tříkrát) se na plakátu vyskytuje prapor tvořený pěti vodorovnými pruhy. Prostřední modrý je nejširší a v jeho středu jsou čtyři bílé pěticípé hvězdy umístěné do rohů pomyslného čtverce postaveného na jeden roh. Okrajové pruhy jsou červené a mezi nimi a modrým pruhem jsou pruhy bílé.

Oproti heraldickým praporům měl prapor s čtyřmi hvězdami přednost, že byl snadněji zhotovitelný. Obsahoval jak české barvy (bílou a červenou), tak i barvy ze slovenského znaku. Čtyři hvězdy symbolizovaly Čechy, Moravu, Slezsko a Slovensko, a měly tak podobnou symboliku jako hvězdy na americké vlajce. V dochované korespondenci nejsou zmínky vysvětlující, co V. Preissiga vedlo k návržení takového praporu a zda ho někdo ovlivnil. V

časopise V boj z 10. srpna 1918 (17), kde je vysvětlena symbolika hvězd, je jednoznačně označen za jeho autora („*prapor navržený malířem Preissigem*“). V deníku, který si vedl F. Písecký, když doprovázel M.R. Štefánika na cestě do Japonska, si u Štefánikova návrhu na řád Sokola poznamenal 28. září 1918 „*stuha jako Preissigův návrh na prapor*“ (18).

V roce 1990 však dnes již nežijící slovenský historik Vladimír Zuberec otiskl fotografii látkového praporu uloženého v Historickém muzeu SNM s popiskou „*Návrh Milana Rastislava Štefánika a akad. malíře V. Preissiga na státní zástavu Československa*“ (19). Tento návrh se však od zobrazení na plakátu liší polohou hvězd, protože jsou mírně pootočený ve směru pohybu hodinových ručiček. (**obr. 3**) Z. Svoboda (5) zvolil formulaci méně jednoznačnou. Napsal, že prapor navrhl V. Preissig *udánlivě*, resp. *údajně* ve spolupráci s M. R. Štefánikem, protože písemný pramen nenašel (20).

Vliv M.R. Štefánika však nelze zcela vyloučit, jelikož se s V. Preissigem během pobytu v USA setkal. O schůzce referoval E. Benešovi a T.G.Masarykovi v dopise z 22. července 1917 takto (21): [*A. Hrdlička*] *je naší věci oddán upřímně a cele jako prof. V. Preissig, s nímž jsem se sešel teprve včera a který má nejen nejlepší pověst jako umělec, nýbrž i jako upřímný našinec. Pracuje pro naši věc nejen slovem, nýbrž i skutkem.*(22) “

Ilustrace na dalších plakátech nepřekypovaly tak velkým počtem praporů jako zmíněný *Czechoslovaks Join Our Free Colors*, kde jich bylo zobrazeno devět. Na plakátě „*Kdo jste boží bojovníci*“ V. Preissig zopakoval pouze podobu husitského praporu a na plakátě „*Hrr na vraha!*“, jehož autorem je zřejmě F.T.Chapman, prapory zcela chybí. Vojenský odbor odbočky ČSNR v únoru 1918 V. Preissiga požádal o vytištění plakátu s textem Manifestu k československému lidu v Americe a plakátu, který by burcoval americké Slováky. Oba V. Preissig doprovodil kresbou praporu se čtyřmi hvězdami, i když pokaždé jiným způsobem. Na Manifestu ji umístil pod text, dovnitř dekorativního lineárního rámce. Ne však osamoceně, nýbrž do společnosti amerického praporu a praporu obsahujícího současně kalich a dvojkříž, tedy husitský, resp. slovenský symbol. Vyhověl tak přání vojenského odboru odbočky ČSNR, aby na plakátě „ *vynikal náš prapor československý a americký*“ (23).

Na plakátu pro Slováky se prapor se čtyřmi hvězdami dostal zcela mimo kresbu na konec hesla za slovo „*strháva*“. Z nepochopitelného důvodu jsou hvězdy uspořádány do jedné řady, jako by autor zkoušel, zda takhle bude prapor působivější. Navíc tento plakát opět chybně vyobrazuje slovenský znak, protože slovenský voják stojí na červeném a ne na modrém trojvrší. Je zajímavé, že na tuto chybu V. Preissiga nikdo neupozornil. Jako více problematická byla považována zelená postava utíkajícího žandára v rohu plakátu. V. Preissig přitom zvolil zelenou barvu zcela úmyslně, aby připomněl zelené trojvrší maďarského znaku a symbolizoval vyhnání Maďarů (24). Postavu Maďara mu doporučil F. Písecký a navíc mu navrhl, aby ilustrace obsahovala mimo jiného zástup junáků s americkým praporem (25), což V. Preissig neakceptoval.

Největší prostor pro vykreslení praporu ponechal V. Preissig na plakátu s nápisem „*Za naši samostatnost/Československá armáda*“. Osamocený voják na něm drží bílý prapor s černou svatováclavskou plamennou orlicí a nápisem „*Nedej zahynouti nám i budoucím!*“ Tento motiv původně V. Preissig užil v sešitovém kalendáři Wentworthova institutu na rok 1918, a to k měsíci březnu 1918. Tam však voják drží prapor Spojených států.

V dubnu 1918 začal V. Preissig chystat kolekci 16 dopisnic pro nábor do československého vojska. Pro polovinu z nich využil náměty z již hotových plakátů, dalších osm navrhl zcela nově. Co se týče praporů, V. Preissig na dopisnicích preferoval svůj prapor se čtyřmi hvězdami, ten se dostal na sedm dopisnic. Nahradil jím nejen bílý prapor se svatováclavskou orlicí, nakreslil jej připevněný i na bodáku pušky, z níž je zobrazena pouze hlaveň jak v pravé části dopisnice „*Za naši svobodu...*“, tak v levém horním rohu dopisnice „*Kto československy cítí*“. Zobrazil jej také připevněný na bodáku pušky v dopisnici „*Hor sa do šiku*“ (v tomto případě prapor visí splihle, takže hvězdy nejsou vidět). Svůj prapor nepoužil pouze na dopisnici s nápisem „*Kdo jste boží bojovníci*“, kde zůstal husitský prapor.

Dopisnice „*Za naši samostatnost*“, na níž je Preissigův prapor nejzřetelnější, byla navíc použita i pro výrobu malých diplomů pro Národní daň 1918. Diplomky měly horní část oddělenou perforací, aby mohla pokladníkovi zůstat jako doklad o výši vybrané částky, zatímco spodní část

s vyobrazením postavy vojáka s Preissigovým praporem si ponechal dárce. Kresba se mnohým Čechům a Slovákům tak líbila, že na daň přispěli jen proto, aby diplom získali (26).

Preissigův prapor s hvězdami se díky plakátům a dopisnicím stal známým nejen v Americe, ale i mimo ni (27). C. A. Chval dokonce na něj složil oslavnou báseň (28). První sloka zněla: *Prapore čtyřhvězdný v blankytu modrém,/ symbole milený, v kraji vlaj rodném,/ vláti tam nepřestaň po věčné věky/ k památce na československé reky!*

Prapor byl oblíben do té míry, že zavlál v táboře ve Stamfordu v Connecticutu, který byl zřízen pro přípravu českých a slovenských dobrovolníků před odplutím na frontu do Francie (29). Svědčí o tom fotografie zachycující dobrovolníky s manželkou sochaře Gutzona Borgluma, který dobrovolníkům pronajal pozemek, a jeho dětmi. Manželka drží Preissigův prapor, dobrovolníci pózují s praporem americkým a francouzským (30). Ze stejné doby (červen 1918) pochází fotografie zachycující paní Borglumovou kráčející s mužským doprovodem vstříc nastoupeným dobrovolníkům (31) a patrně i fotografie paní Borglumové s dcerou a se synem, který vlajku drží za jeden z cípů (32).

Preissigův prapor byl vyobrazen i na dopisních papírech, které užívali dobrovolníci v táboře (33). Záhlaví dopisu tvořila adresa tábora mezi kresbou znaku R. Růžičky a Preissigovým praporem. Jeho podobu však newyorská tiskárna zkazila, když místo modrého prostředního pruhu vytiskla pruh červený, takže musela dopisní papíry vytisknout znovu (34).

Začátkem července 1918 se V. Preissig nabídl, že navrhne prapor pro 22. pluk poté, co 21. pluk převzal 30. června z rukou francouzského prezidenta Raymonda Poincaré prapor podle návrhu Františka Kupky (35). František Kopecký z vojenského odboru odbočky ČSNR nabídku s radostí přijal. Již v květnu 1918 ho totiž Eduard Beneš vybízel, aby Češi a Slováci dovezli do Francie nějaký prapor (36). V. Preissig zamýšlel detailně rozpracovat návrh svého praporu se čtyřmi hvězdami. Žerď hodlal zakončit čtveřicí propletených kruhů místo hrotu podle Kupkova návrhu, ale onemocněl a k práci se nedostal (37). S dobrovolníky tak do Francie odcestoval 17. července 1918 „stamfordský“ Preissigův prapor bez úprav (17). Není však známo, zda na něm byly cípy hvězd pootočený ve směru hodinových ručiček jako na exponátech uložených v českých a slovenských muzeích a archivech a nikoliv jako na plakátech, kde jeden cíp každé hvězdy směřuje kolmo k hornímu okraji.

Dne 24. července 1918 vlivný slovenský politik a tajemník ČSNR Ivan Markovič otiskl v časopise Československá samostatnost, který byl hlavním tiskovým orgánem ČSNR, článek „Naše revoluční barvy“. V něm se jednoznačně postavil za bíločervený prapor. Učinil tak slovy „*barvou československej revolúcie od samého počiatku až do poslednej doby bola bielo-červená*“ a připomněl, že takový prapor užívali Slováci již v r. 1848 (38). To byl důvod pro F. Kopeckého, aby V. Preissiga požádal o úpravu podoby praporů před vytištěním nové série dopisnic (39). V praxi to znamenalo, že tam, kde se vyskytoval prapor s hvězdami, se měl objevit prapor bíločervený. V případě dopisnice „*Za naši samostatnosť*“ měl bíločervený prapor obsahovat v rozích znaky jednotlivých zemí, a podobat se tak praporu České družiny z r. 1914, kde byla ve středu navíc svatováclavská koruna a lipové ratolesti. Disciplinovaný V. Preissig změny provedl s výjimkou dopisnice zobrazující devět praporů, protože se ukázalo, že by se snížila její umělecká hodnota. Z pohledu heraldiků bylo přínosem, že opravil barvy slovenského znaku na pohlednici „*Už Slovensko vstáva*“. Z ní byla odstraněna navíc kritizovaná kresba Maďara. Nová série byla vytištěna v září 1918.

V tu dobu začala Olga Masaryková chystat ve Washingtonu vydání publikace The Czechoslovak Flag, která měla popisovat a vyobrazovat symboly pro nově se rodící stát (40). Její otec byl podobně jako I. Markovič stoupencem bíločervené české vlajky a o žádné jiné nechtěl slyšet. Nepomohla ani námitka jeho spolupracovníka H. A. Millera, který upozorňoval na skutečnost, že bílou a červenou užívají rovněž Poláci a že vlajka s čtyřmi bílými hvězdami by byla vhodnější (41). Odpověď O. Masarykové H. A. Millerovi byla jednoznačná: Preferujeme naši starou jednoduchou vlajku před jakýmikoliv místními inovacemi.

Určitého zadostiučinění se nakonec V. Preissigovi dostalo v říjnu 1918. Jeho prapor s hvězdami na rozdíl od bíločerveného přeci jen byl bližší Slovákům. Symbolizoval je jednou hvězdičkou, obsahoval „jejich“ modrou barvu. Na konferenci Československé americké rady (American Czecho-Slovak Board), v níž se transformovala odbočka Československé národní rady

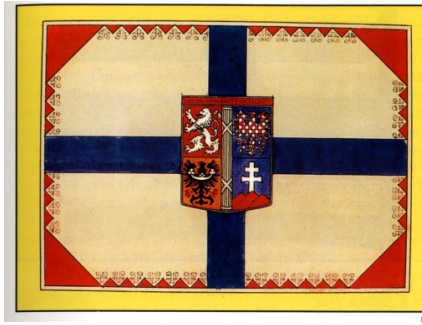
CZECHOSLOVAKS! JOIN

OUR FREE COLORS!

Obr. 2

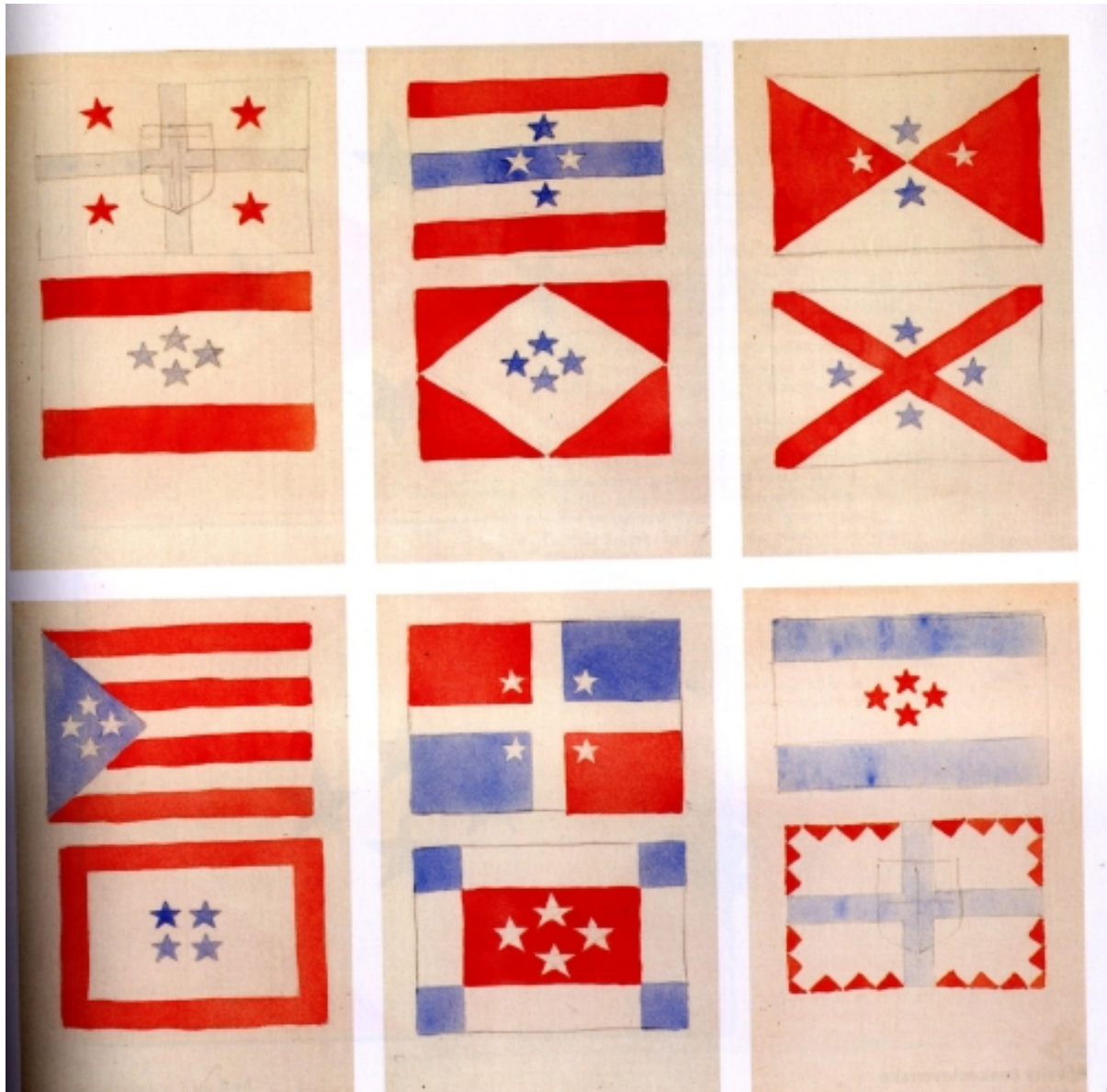
3123

Obr. 1

Obr. 3

Obr. 4

v USA a která proběhla 16. a 17. října 1918 v Clevelandu, se přijalo usnesení, že praporem amerických Čechoslováků bude prapor navržený profesorem V. Preissigem (42). Nebylo to však rozhodnutí jednomyslné. Slovák Ján Janček proti tomuto usnesení protestoval a argumentoval tím, že Preissigův prapor není originální a nemá žádný historický podklad z minulosti ani současnosti. Připomínal, že až na hvězdy je Preissigův prapor totožný se siamskou vlajkou (43).

Ani mezi zástupci Českého národního sdružení nepanovala shoda. Na schůzi ČNS 24. října 1918 v Probulově, na níž proběhly volby zástupců do ACSB, byli pro Preissigův prapor delegáti Straka a Dostál, zatímco vlivný dr. L. J. Fisher proti (44).

Na 2. poradě výkonného výboru ACSB 26. října 1918 v Chicagu se rozhodlo, že pro 22. pluk ve Francii se nechá zhotovit prapor, který bude na líci bíločervený a na rubu bude „*společný prapor Čechů a Slováků amerických, jak jej naznačil umělec Preissig*“ (45). Na další poradě konané 7. prosince 1918 však informoval V. Beneš, že na přání Slovenské ligy došlo ke změně a na rubu dostal přednost červenomodrobílý prapor před Preissigovým řešením (46).

Časopis Bohemian Review, který byl do té doby orgánem Českého národního sdružení v USA, se stal oficiální tiskovinou Československé americké rady. Výbor ACSB navrhl na poradě 26. října 1918 přejmenovat jej na Czechoslovak Review a požádat V. Preissiga, aby pro tiskovinu navrhl uměleckou obálku. Tu umělec vyřešil tak, že nad naznačenou siluetu věží chrámu sv. Víta umístil trojici praporů: americký, bíločervený zakončený Kupkovou čtveřicí propletených kruhů a svůj prapor s čtyřmi hvězdami. Návrh obálky sice nebyl realizován, ale nepřišel zcela nazmar. V. Preissig jej totiž využil na plakátu s nápisem „*Pro tu naši republiku vytrváme až do konce*“. Místo praporu se čtyřmi hvězdami umístil slovenský heraldický prapor se správnou barvou trojvrší a místo amerického praporu český heraldický prapor překrývající moravský a slezský prapor. Oba heraldické prapory, slovenský a český, V. Preissig zobrazil nedlouho předtím i na plakátu propagujícím bostonský bazar, který byl uspořádán 11. až 13. října 1918 pro podporu československé armády.

Je zajímavé, že na praporu vyobrazeném na návrhu obálky pro Czechoslovak Review (**viz obálka tohoto čísla**) nejsou hvězdy umístěny přesně v jeho středu, ale v jeho vlající části. Takovou kresbu praporu můžeme vidět i v hlavičkách dopisních papírů, které užívala Československá americká rada, resp. její výbor asi od prosince 1918 (47). Vyobrazení této vlajky přinesl i J. Novák (48) s popiskou „Vlajka Ústředne českých a slovenských krajanských spolkov v USA“ bez bližší datace.

Preissigův prapor se čtyřmi hvězdami lze spatřit i na návrhu legitimace pro Svaz československých legionářů pro Ameriku, který Preissig zhotovil v roce 1920. Prapor s hvězdami je však zcela v pozadí a je překryt americkým a československým praporem. Ten má modrý klín pouze třetinový, z čehož lze usuzovat, že návrh vznikl ještě před přijetím zákona o československých státních symbolech 30. března 1920 nebo krátce po něm. V. Preissig totiž nemusel mít dostatek spolehlivých údajů o tom, jak českoslovenští poslanci rozhodli (49).

Kupodivu však prapor se čtyřmi hvězdami nenajdeme mezi Preissigovými návrhy z roku 1919 (**obr. 4**). Ty vznikly poté, co se umělci sdružení v Uměleckém sboru Památníku odboje v květnu 1919 rozhodli, že iniciativně vypracují návrhy na státní vlajku a vojenské prapory. V. Preissig byl v té době ještě v Americe a poštou zaslal třináct zajímavých řešení československé vlajky. Dvanáct (vždy po dvou) jich bylo na šesti arších papíru o rozměrech 22,7 x 14,8 cm, třináctý návrh byl na menším archu (9,8 x 13,7 cm), kam kromě něho V. Preissig znovu namaloval i jeden z návrhů z větších archů. Všechny návrhy byly v kombinaci bílé, červené a modré, tedy slovanských barev. Na dvanáct z nich umístil čtveřici pěticípých hvězd. Nejčastěji byly hvězdy modré (5x), bílé (3x) a červené (2x), ve dvou případech se jednalo o kombinaci bílých a modrých hvězd. V rozích pomyslného čtverce byly hvězdy na devíti návrzích, pouze na jednom byly pootočeny ve směru hodinových ručiček, v ostatních případech vždy jeden cíp hvězdy směřoval kolmo vzhůru (50).

Tyto návrhy V. Preissiga ani návrhy jeho kolegů pobývajících v Československu se však nedostaly do rukou nejpovolanejších - členů znakové komise, která od konce roku 1918 chystala vládní zákon o státních symbolech Republiky československé. O návrzích umělců nevěděla a postupovala podle svého plánu. Poté, co se ukázalo, že bíločervená vlajka je nevhodná pro podobnost s polskou, zkoušela kombinovat slovanské barvy s jednoduchými heraldickými

figurami a v létě 1919 dospěla k návrhu bíločervené vlajky s modrým klínem sahajícím do třetiny vlajkového listu.

Když se v ústavním výboru začal tento návrh projednávat, objevilo se hned několik jeho kritiků. Poslanec a ministr železnic Isidor Zahradník doporučil tři varianty, přičemž jedna se velmi podobala Preissigově vlajce s bílými hvězdami. Hvězdy však nebyly čtyři, ale pět, zřejmě aby symbolizovaly i Podkarpatskou Rus (51). Po schůzi znakové komise konané 26. ledna 1920, na níž bylo dohodnuto, že státní vlajka bude řešena pomocí modrého klínu, který bude protažen do poloviny její délky, již dále variantu s pěti hvězdami neprosazoval. Naproti tomu další člen ústavního výboru ing. Josef Záruba-Pfeffermann doporučoval návrh bíločervené vlajky, která by měla na bílém pruhu u žerdi vlajku amerických Slováků (Preissigova vlajka bez hvězd), i na dalších schůzích ústavního výboru. Vynucoval si ji dokonce ještě 30. března 1920 několik hodin předtím, než poslanci projednali návrh zákon v plénu a rozhodli o tom, že se bíločervená vlajka s modrým klínem stane státním symbolem.

Také vlajku s modrým klínem zakomponoval V. Preissig do svých plakátů. Ještě v témže roce ji použil v návrzích na plakát pro kongres Volné myšlenky, který se měl konat v Praze v září 1920 (52), o několik let později jí vyzdobil domy v Karmelitské ulici na linorytu nazvaném „28. říjen“ (53) a počátkem třicátých let ji zobrazil společně s americkou a se sokolským praporem na návrhu plakátu k IX. všesokolskému sletu v Praze v roce 1932 (52).

Ke kresbě československé vlajky se V. Preissig vrátil i v tragickém roce 1939, kdy ji několikrát použil na obálce ilegálního časopisu „V boj“ (54). Podle vzpomínek Arnošta Polavského (55) V. Preissig v té době navrhl i revoluční vlajku. To byla patrně poslední vexilologická aktivita V. Preissiga, protože zanedlouho byl zatčen gestapem a deportován do koncentračního tábora, z něhož už se nevrátil.

Poznámky:

- (1) Patřili mezi ně J. Kursá, A. Valšík, M. Fučík a V. Vojtíšek.
- (2) Např. J. Bouček: Z americké korespondence V. Preissiga. *Historie a vojenství*, 47, 1998, č. 4, s. 154-166. M. Kučera: Vojtěch Preissig - portrét jednoho života. *Historický obzor*, 16, 2005, č. 1/2, s. 2-12.
- (3) Např. Vojtěch Preissig : (1873-1944) : průvodce výstavou životního díla Vojtěcha Preissiga : Národní galerie v Praze : Jízdárna Pražského hradu 5.11.2004-30.1.2005. V Praze : Národní galerie, 2004. 79 s.
- (4) *Vexilologie* č. 36, s.627 a 630.
- (5) Z. Svoboda: Československá státní a vojenská symbolika, Praha 1991, s. 33 a 38. Z. Svoboda: Česká státní a vojenská symbolika, Praha 1996, s. 13 a 14.
- (6) Jedná se o mou stať Vexilologické aktivity Vojtěcha Preissiga. In: Vojtěch Preissig - Pro republiku! Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2008, s. 75-83. Tento článek vznikl jejím přepracováním a doplněním. Většina Preissigových děl, o nichž se v článku zmiňuji, je ve sborníku vyobrazena.
- (7) Zmíněno na s. 8 rukopisu románu Otec a dcera uloženého v Památníku národního písemnictví (PNP), osobní fond V. Preissiga, ka 6/B/25.
- (8) Vlivem F. H. Chapmana na tvorbu V. Preissiga se zatím nejdetailněji zabývala L. Vlčková ve stati Pro republiku! In: Vojtěch Preissig - Pro republiku! Praha : Uměleckoprůmyslové museum v Praze, 2008, zejména na s. 38-41.
- (9) Kdyby plakát vznikl až koncem roku 1917, mohli bychom se domnívat, že se V. Preissig inspiroval fotografií jezdce s praporcem otištěnou v časopise *The National Geographic Magazine* z října 1917 na s. 298.
- (10) Citované dopisy F. Mičky jsou uloženy ve VHA, fond V. Preissig, ka 3.
- (11) Prapor této výpravy, která vyplula z Ameriky 3. listopadu 1917, byl rozdělený na dvě části. V žerďové polovině byla slovenská trikolora, bílá, světle modrá a červená. V prostředním pruhu bylo tmavě modré trojvrší s bílým patriarším křížem. Ve vlající červené polovině byl bílý český lev bez koruny. Viz L'.V. Prikryl: Prvá vlajka československej federácie? *Vexilologie* č. 94, s. 1832 až 1833. O předání tohoto praporu se zmiňuje i F. Kopecký v rukopise svých pamětí na s. 230 uloženém ve VHA, fond F.

- Kopecký, ka 1. Fotografie praporu uveřejnil M. Getting v knize Americkí Slováci a vývin československé myšlienky v rokoch 1914-1918. Pittsburgh 1933 na s. 139 a na ďalších stranách poznamenal, že „*bol narýchlo spáchaný „československý“ prapor, ktorý im sotva vydržal až na loď*“.
- (12) Boston Traveler z 12. listopadu 1917. Za poskytnutí kopie tohoto článku vdčím L. Vlčkové a A. Fahey-Flynn.
 - (13) Byl to znak, který navrhl grafik R. Růžička a který pak používala Národní rada československá v Paříži na oficiálních dopisních papírech. Viz též R. Klimeš: Symboly Československé národní rady z let 1916-1918. *Vexilologie* č. 106, s. 2011-2013.
 - (14) Dopis F. Píseckého z 20. listopadu 1917. VHA, fond V. Preissig, ka 2.
 - (15) O jeho oblíbě svědčí i fakt, že se jeho reprodukce objevila i na české známce v hodnotě 4,60 Kč vydané k 80. výročí vzniku Československa.
 - (16) Neobvyklé prapory americkou veřejnost zaujaly do té míry, že kladla dotazy. Tak např. Elizabeth M. Richards z Birchard Library ve Fremont (Ohio) zaslala 15. srpna 1918 dotaz kanceláři ČSNR se slovy „*Dear Sirs, We have an interesting series of your posters on exhibition, thanks to Miss Helen Jelínek who loaned them to us. May we trouble you to inform us the meaning of the several flags on the posters...*“ VHA, fond OČSNR-USA, ka 7.
 - (17) Článek Prapor československé republiky. V boj, příloha Československé samostatnosti, č. 13, s. 3.
 - (18) F. Písecký: M.R. Štefánik v mém deníku. Bratislava 1934, s. 49.
 - (19) V. Zuberec: Milan Rastislav Štefánik - léta hvězdná a válečná. Praha 1990, s. 25. Podobně vyzněl i popis u reprodukce Preissigova vlajkového plakátu otištěného na s. 84 v Kronice Slovenska 2, Bratislava 1999.
 - (20) Jak sdělil Z. Svoboda autoru této statě 21. ledna 2008, informaci o spolupráci měl jen ústní od dnes již zemřelých výtvarníků Armádního výtvarného studia akad. sochaře J. Heyduka a akad. malíře J. Šebka.
 - (21) Dopis otiskla D. Hájková, I. Šťovíček a H. Nováčková v článku Edvard Beneš a M.R. Štefánik – svědectví jejich dopisů. SAP, 54, 2004, č. 2 na s. 614-625.
 - (22) Mezi „skutky“ určitě M. R. Štefánik radil i návrhy V. Preissiga na odznak pro nárameníky československého vojska, které se uchovaly ve fondu M.R. Štefánik, inv. č. 592 ve Slovenském národním archivu v Bratislavě.
 - (23) Nepodepsaná kopie dopisu vojenského odboru odbočky ČSNR z 16. února 1918. VHA, fond OČSNR-USA, ka 7.
 - (24) Dopis V. Preissiga vojenskému odboru odbočky ČSNR z 24. března 1918 ve VHA, fond OČSNR-USA, ka 7. Celý dopis otiskl J. Bouček v článku Z americké korespondence V. Preissiga in: Historie a vojenství, 1998, č. 4 na s.163. Za zmínku stojí fakt, že do červenobílozelené maďarské vlajky se zelená dostala právě ze znaku.
 - (25) V Písecký napsal 20.2.1918: *Pro slovenské plakáty je rozhodně třeba užítí motivů význačně slovenských, mají-li mítí žádoucí účin, čehož si zajisté přejete. Myslil jsem – dovolte mi říci svoji představu – na plakát, v jehož pravém rohu v dolní polovici byl by znázorněn útisk Slováků slovenskou ženou a dítětem týranými Maďarem (magnátem nebo žandarmem nebo typickou figurou Maďara, tak aby každý i Američan na první pohled poznal, že to je Maďar), s levého dílu z pozadí hnal by se junák slovenský po případě celý zástup s americkým praporem osvoboditi týrané. Snad by se osvědčilo, narýsovat v pozadí mlhavou postavu svobody (socha známá) s planoucí pochodní.* VHA, fond V. Preissig, ka 2. V. Preissig poděkoval za námět a hesla F. Píseckému dopisem 22. února 1918. Viz VHA, fond F. Písecký, 2. složka.
 - (26) Pokladník Tůma z pobočky ČNS v New Yorku napsal 17. prosince 1918 „*Až přehlédnete útržky bloků a odepíšete je z účtu, pošlete mi prosím jeden plný blok. Jsou zde mnozí, kteří přispějí na daň jen proto, aby měli diplomek.*“ VHA, fond ČNS Amerika, ka 18.
 - (27) Plakát Za naši samostatnost reprodukoval např. The Globe v článku Czech and Slovak see chance of freedom in Austria's plight 14.7.1918, plakát Join Our Free Colors se dostal v témže roce na obálku listopadového čísla The Touchstone a kubánského El Figaro.

- (28) Báseň vyšla v r. 1918 v Texasu ve sbírce Lví stopou.
- (29) Jiří Kovtun v knize Masarykův triumf, Toronto 1987, cituje na s. 416 Christian Science Monitor ze 7. září 1918, který přinesl zprávu, že dobrovolníci v táboře poutali pozornost na sebe nezvyklými modrými uniformami francouzského střihu a novým neznámým praporem.
- (30) Foto otiskl New York Times 30. června 1918. V popisce se mimo jiné uvádí, že „*The Stars in the Central Flag Represent the States of Bohemia, Slavonia (sic!), Moravia, and Silesia.*“ Reprodukce fotografie byla k vidění na výstavě Pro republiku! a otištěna též v publikaci Krajané v USA a vznik ČSR v dokumentech a fotografiích, Praha 2008, na s.88.
- (31) Fotografie ve VHA, fond V. Beneš, ka 1 má na zadní straně uvedeno Mrs Borglum giving over the flag which was brought to France on the 4th of July 1918.
- (32) VHA – fotoarchiv, inv. č. 65399 (otištěno též v publikaci Krajané v USA a vznik ČSR v dokumentech a fotografiích, Praha 2008, na s.89).
- (33) Jeden z dopisů, který má v hlavičce Preissigův prapor, je uložen ve VHA, fond OČSNR-USA, ka 7. Je datovaný 18. srpnem 1918.
- (34) Na chybu upozornil V. Preissig F. Kopeckého v dopise z 18. května 1918. Mrzela ho do té míry, že si neodpustil poznámku: „*Jsem věru zklamán, že ani tak jednoduchou věc, dopodrobna vysvětlenou a přesným barevným nátiskem doloženou, nedovedou ve velké tiskárně provést správně. Barvy na praporu jsou přehozeny a papíry tedy nepotřebné. Pole s hvězdami na všech praporech a praporcích na plakátech i dopisnicích jsem vždy tiskl modře, a ne červeně. Jen krajní pruhy mají být červené.*“ VHA, fond OČSNR-USA, ka 7.
- (35) Podle článku uveřejněného v Boston Post 3. dubna 1918, jehož český překlad se dochoval v PNP, fond V. Preissig, ka 6/B/16, se V. Preissig zaměstnával návrhem praporu pro československý národ již v dubnu toho roku. Není ale známo s jakým výsledkem.
- (36) Svědčí o tom kopie dopisu E. Beneše z 2. května 1918, kterou si F. Kopecký ponechal a která je založena ve VHA, fond F. Kopecký, ka 3. Mimo jiné v něm stálo: „*...dále je důležité, oznamte, zda-li Amerika chce věnovati některému pluku prapor. Posíláme Vám výkres, dle kterého prapor by musel býti udělán. Víte, že první prapor byl dán městem Paříží, sdělte rychle telegraficky, co s toute věcí je.*“
- (37) Dopis F. Kopeckého z 6. 7. 1918. VHA, fond V. Preissig, ka 3. Koncept odpovědi V. Preissiga F. Kopeckému z 27.7.1918. VHA, fond V. Preissig, ka 2.
- (38) Československá samostatnost z 24.7.1918, č. 29, s.3.
- (39) Dopisy V. Kopeckého z 15. a 29. srpna 1918 a z 6. září 1918. VHA, fond V. Preissig, ka 3
- (40) Podrobnosti o okolnostech přípravy publikace uvádím v článku Olga Masaryková a její vexilologické aktivity. *Vexilologie* č. 146, s. 2819-2825.
- (41) V dopise ze 4. září 1918 H.A.Miller napsal O. Masarykové: „*...One thing I want especially to urge upon you, is that you take the responsibility of trying to get an official flag. I had hoped that the one with the four stars had been adopted...this particular flag would be ...easily remembered...One of Cleveland librarians told me the other day that the children from the Bohemian district were all trying to get the postcards on which is this flag with the four stars. It seems to me that it is a proper feminine job to see that a flag, which is also beautiful, is adopted soon.*“ Archiv ÚTGM, fond O. Masaryková, ka 2.
- (42) VHA, fond ČSNR III, ka 51
- (43) VHA, fond V. Beneš, ka 2 a ka 3.
- (44) Hlas lidu (New York) z 30.10.1918, s.4.
- (45) VHA, fond ČSNR III, ka 51
- (46) VHA, fond Ostatní čs. krajanské spolky v Americe, ka 1.
- (47) Nejstarší užití jsem zaznamenal na dopise ze 7. prosince 1918. Je uložený ve VHA, fond Ostatní čs. krajanské spolky v Americe, ka 1. Na hlavičkový papír s vlajkou psal V. Beneš V. Preissigovi také 5. května 1919 a 8. listopadu 1919. VHA, fond V. Preissig, ka 1.
- (48) J. Novák: Štátne znaky v Čechách a na Slovensku dnes aj v minulosti, Bratislava 1990, s. 53. Podobně i A. Klimek: Jak se dělal mír roku 1919, Praha 1989, s. 26.

- (49) Tého domněnce nahrává datum konání 1. sjezdu svazu. Uskutečnil se 10. až 12. dubna 1920 v Clevelandu, tedy pouhých deset dnů po přijetí zákona o státních symbolech Československa.
- (50) Návrhy jsou uloženy ve VHÚ v Praze pod XXIX 4484/1-8.
- (51) Tento návrh se dochoval v Archivu kláštera premonstrátů v Praze na Strahově, fond I. Zahradník, složka 4, a hvězdy jsou uspořádány ve dvou (2 + 3) řadách.
- (52) Návrhy v PNP, fond M. Janovský, ka 25.
- (53) Linoryt s touto kresbou použila Státní tiskárna v Praze ca v roce 1925 v kalendáři na rok 1926. Vedle více než deseti československých praporů na něm V. Preissig zobrazil i dva prapory ve slovanských barvách se třemi vodorovnými pruhy, bílým, modrým a červeným, a jeden americký prapor.
- (54) Chicagská Svornost přinesla 19. srpna 1945 odvážnou hypotézu, že se kresba vlající československé vlajky na obálce 27. čísla časopisu V boj stala V. Preissigovi osudnou. Lidé poznali, že ji nemohl nakreslit nikdo jiný než V. Preissig, a krátce nato ho gestapo zatklo...
- (55) A. Polavský: V boj. Třebechovice p. Orebem, 1946. s. 85.

Vexillological activities of a famous exiled Czechoslovak graphic artist Vojtěch Preissig (1873-1944) who lived in the U.S.A. before proclamation of Czechoslovakia in 1918 are dealt in this article. For the first time, he exploited American vexillological motifs on his recruitment posters produced for the government in 1917 already. After members of the Czechoslovak Army were recruited among Czech and Slovak countrymen living in America, the need of banners for their military corps had appeared. In November 1917, Preissig apparently modeled provisional military colours (Fig. 2) for the designated Czechoslovak Army. However, his main job in Boston was to design posters for recruitment of the Czechoslovak foreign troops in the U.S.A. The most popular of them was the poster "Czechoslovaks Join Our Free Colors!" with nine imaginary banners designed for rifle regiments as shown under Fig. 3. The most frequently presented model with five vertical stripes (R-W-B-W-R) and four white stars (Fig. 4) was the only of non-heraldic style and became very popular predominantly among our Slovak exiles. Unlike officially preferred old Bohemian white and red bicolour as a new flag for Czechoslovakia, the Preissig's flag has contained also colours of the Slovak coat-of-arms and evokes the American "Stars and stripes" with its symbolism of four stars for three historical Czech lands (Bohemia, Moravia, and Silesia) and Slovakia. However, the preserved correspondence did not explain motifs of such a design by the author or any other person's influence on him as later admitted by Slovak archival sources. Vojtěch Preissig used this flag's design on many graphic products presented in 1918 – posters, post-cards, writing papers and other prints designed for a recruitment of the Czechoslovak volunteers. Thanks to the posters and post-cards his flag came to be known not only in America but also out of it. Although it was refused by the official publication on symbols of the Czechoslovak Republic from September 1918 the conference of the Czechoslovak National Council held in Cleveland on 17.10.1918 decided upon the Preissig's flag as that of American Czechoslovaks. Surprisingly, the successful model from Boston did not appear under his 13 projects of the National flag and the military colours of Czechoslovakia from 1919 (Fig. 6). Preissig was one of the artists who initiatively elaborated their own projects and presented them to the Czechoslovak authorities. However, those projects did not reach the most competent persons – the members of the Arms committee that was preparing the relevant bill on State symbols since 1918. They did not know anything about vexillological designs made by the graphic artists and continued in their work. The last opportunity for presentation of the popular Preissig's flag revealed when the bill was discussed in the Parliament. Two deputies of the constitution committee representing Slovakia proposed the same or very similar model for the National flag but their proposals were rejected by majority of votes.

VLAJKY INTEGRAČNÍCH SDRUŽENÍ LATINSKÉ AMERIKY

V předchozím čísle *Vexilologie* jste se mohli dočíst o vlajce Africké unie. Svou vlajku mají pochopitelně nejen Africká a Evropská unie, ale i integrační sdružení v jiných koutech světa. Já bych se ve svém článku rád zaměřil na vlajky integračních sdružení zemí Latinské Ameriky. Pod tímto označením se obvykle rozumí státy Jižní Ameriky s výjimkou Guyany a Surinamu, státy Střední Ameriky s výjimkou Belize, Mexiko a některé karibské ostrovy.

Relativně novým a zároveň nejrozsáhlejším latinskoamerickým integračním sdružením je **UNASUR** (Unie jihoamerických národů – La Unión de Naciones Suramericanas). Ten vznikl v roce 2007 přejmenováním dosavadního Jihoamerického společenství národů (Comunidad Suramericana de Naciones – CSN), které vzniklo o tři roky dříve.

Obr. 1

UNASUR je tvořen především členskými státy dvou jihoamerických integračních sdružení – CAN a MERCOSUR, o jejichž vlajkách budu informovat následně. Další dva státy – Guyana a Surinam – jsou členy sdružení CARICOM. Dalším členem je Chile, pozorovatelský status mají Panama a Mexiko. Z jihoamerických zemí tak nejsou členy pouze francouzský zámořský departement Francouzská Guyana a britská zámořská území v jižním Atlantiku.

Když se 23. května 2008 ujímala své funkce první prezidentky (1) UNASUR chilská prezidentka Michelle Bachelet obdržela od svého peruánského protějšku Alana Garcíi prapor (obr. 1), u kterého se předpokládalo, že se stane vlajkou sdružení (2). Prapor byl tvořen červeným listem v jehož středu byla vřita

zlatá mapa Jižní Ameriky, která byla obklopena zlatým mezikružím (obr. 2).

Vlajka vycházela z takzvané Indoamerické vlajky, jejíž autorem byl ve dvacátých letech dvacátého století peruánský politik Victor Haya de la Torre. Ten předal 7. května 1924 na setkání s mexickými studenty do jejich rukou vlajku tvořenou zeleným kruhovým polem se žlutým vyobrazením Latinské Ameriky na červeném listu (obr. 3). O tři roky později dostává kruhové pole červenou barvu a žlutý lem (obr. 4).

Výše popsaná vlajka mající uvedené historické kořeny se však nikdy nestala oficiálním symbolem sdružení. V současné době tak neexistuje žádná oficiální vlajka sdružení, její funkci plní modrý list doplněný ve středu o bílé logo UNASUR. Obtížně popsatelné logo je tvořeno objektem připomínající tornádo, který znázorňuje jihoamerický kontinent (obr. 5).

Větším z dvou sdružení tvořících UNASUR je **MERCOSUR** neboli Mercado Común del Sur (Společný trh jihu). Sdružení vzniklo v roce 1991 a jeho zakládajícími členy jsou Argentiny, Brazílie, Paraguaye a Uruguaye. V roce 2006 byla přijata Venezuela, ale tento akt stále čeká na ratifikaci v paraguayském parlamentu. Přidruženým státem je vedle členských zemí CAN Chile.

Vlajka sdružení MERCOSUR názorně ukazuje nevhodnost použití nápisů na vlajkách. Logo a tím pádem i z něj odvozená vlajka obsahuje název organizace. Portugalský název sdružení však zní MERCOSUL. MERCOSUR má tak vlastně vlajky dvě. Jednu s portugalským a druhou se španělským nápisem.

V roce 1996 bylo ze 1412 návrhů vybráno vítězné logo, které bylo oficiálně zavedeno Rozhodnutím 01/98. Vlajka je tvořena logem na bílém listě. Logo je vořeno čtyřmi čtyřcípými modrými hvězdami souhvězdí Jižní kříž nad zelenou křivkou, která znázorňuje horizont. Obojí je pak doplněno modrým nápisem MERCOSUR, respektive MERCOSUL (obr. 6).

V příloze novelizace výše uvedeného dokumentu, ke které došlo v roce 2002, je písmo definováno jako Gill Sans Regular, modrá barva jako Pantone 286, resp. CMYK 100/60/06,

zelená barva jako Pantone 347, resp. CMYK 100/0/79/9. Příloha obsahuje i konstrukční mřížku vlajky, respektive loga (**obr. 7**).

Není bez zajímavosti, že tato vlajka je poměrně často k vidění, mj. před budovou brazilské ambasády v Buenos Aires společně s vlajkou brazilskou. Ta zaujímá ve dvojici čestné místo, na rozdíl od vlajky francouzské na nedaleké ambasádě, v jejímž případě čestné místo zaujímá vlajka Evropské unie.

Menší sdružení **CAN** neboli Comunidad Andina (Andské společenství) bylo založeno v roce 1969, dnešní název se používá od roku 1996. Kromě současných členských států (Bolívie, Kolumbie, Ekvádor a Peru) byla součástí sdružení v letech 1973-2006 i Venezuela a do roku 1976 i dnešní přidružený člen Chile. Dalšími přidruženými členy jsou státy MERCOSUR.

Zlatý emblém CAN je tvořen dvojitým půlkruhem obklopujícím dvě poloviny stupňovité pyramidy nakreslené jedním tahem (**obr. 8**). Vlajka sdružení, která obsahuje tento emblém na bílém poli, byla poprvé vztyčena v květnu 2004 v sídle generálního sekretariátu sdružení. Podle oficiálního popisu je emblém vyjádřením andsko-amazonské identity. Dvojitý půlkruh symbolizuje duhu, starodávňý symbol míru a přátelství, vnímaný také jako symbol úrodnosti.

Dvě stupňovité pyramidy, které připomínají předhispanšské civilizace, jsou také znázorněním And, stupně pak mají evokovat terasy budované za účelem zemědělského zúrodnění hor. Dvě pyramidy jsou také symbolem parity (muž/žena). „Kanál“ uprostřed nemá být symbolem rozdělení, ale naopak symbolizuje most, porozumění, rovnováhu a ukazuje správnou cestu.

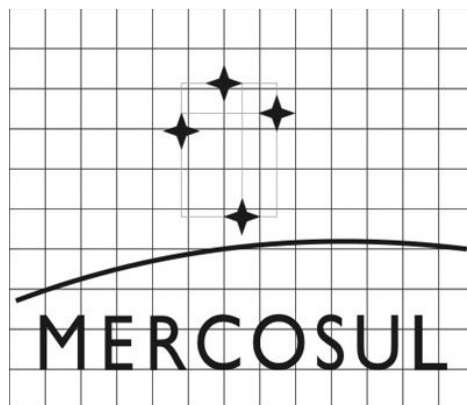
Kresba jedním tahem symbolizuje minulost, přítomnost a budoucnost. Představuje harmonii, neoddělitelnou jednotu duality a odlišnosti. Zdvojením a propojením stupňů pyramid vznikne takzvaný andský kříž (*chakana*) (**obr. 9**). Zlatá barva symbolizuje poznání či úsvit.

Dvě země UNASUR, které však nejsou striktně vzato součástí Latinské Ameriky, - Guayana a Surinam - jsou členskými státy karibského sdružení **CARICOM** (Caribbean Community - Karibské společenství). Toto sdružení vytvořili v roce 1973 anglofonní státy Barbados, Guyana, Jamajka a Trinidad a Tobago.

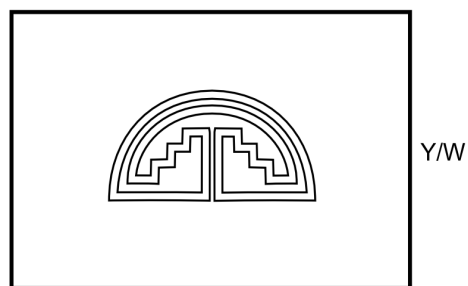
Dnes tvoří CARICOM patnáct států včetně latinskoamerického Haiti. Z Latinské Ameriky mají dále pozorovatelský status Kolumbie, Mexiko, Portoriko, Dominikánská republika a Venezuela. Vlajka, která byla přijata v listopadu 1983, je tvořena dvěma pruhy - světlemodrým (symbol nebe) a tmavěmodrým (symbol Karibiku) (**obr. 10**).

Uprostřed vlajky se nachází žluté, zeleně lemované, kruhové pole symbolizující Slunce. Na něm je položeno černé logo organizace tvořené dvěma C ve formě rozlomených článků řetězu. Řetěz symbolizuje jednotu na straně jedné a rozchod s koloniální minulostí na straně druhé. Zelené lemování symbolizuje vegetaci oblasti.

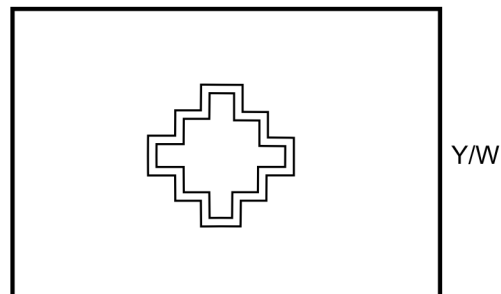
Středoamerické země vytvořili v roce 1993 Systém středoamerické integrace (**SICA** - Sistema de la Integración Centroamericana) jako nástupce Organizace středoamerických států (ODECA - Organización de los Estados Centroamericanos). Později se přidruženou zemí stala

Obr. 7

Obr. 8

Obr. 9

Dominikánská republika. Vlajka organizace je tvořena zjednodušeným logem SICA na modrém listě (**obr. 11**).

Logo na vlajce je tvořeno zeleným kruhovým polem obsahujícím modrou mapu Střední Ameriky, zlaté kružnice a menší bílé kruhové pole uprostřed, které je překryto mapou. Logo dále obsahuje čtyři malá kruhová pole umístěná do kříže a symbolizující jednotlivé integrační podsystémy (ekonomický, sociální, kulturní a politický).

Zelené kruhové pole je obklopeno zlatým mezikružím s černě provedeným názvem a zkratkou organizace. Tento celek je pak doplněn nápisy Desarrollo (rozvoj - nahore), Paz (mír - vlevo), Libertad (svoboda - vpravo) a Democracia (demokracie - vlevo). Při samostatném použití loga je zelené pole doplněno ještě o drobná, vzájemně propojená, kruhová pole, která symbolizují jednotlivé orgány sdružení (**obr. 12**).

Závěrem bych rád připomenul poměrně známou vlajku OAS (Organizace amerických států). Organizace je tvořena všemi nezávislými státy západní polokoule. Vznikla v roce 1948 a postupem let počet členů vzrostl z 21 na 35. Pozastavené členství má od roku 2009 Honduras, Kuba již od roku 1962.

Vlajku tvoří modrý list doplněný pečeti organizace. Tu tvoří bílé, žlutě lemované, kruhové pole obsahující žerď s vlajkami všech členských států uspořádaných abecedně ve směru hodinových ručiček - nalevo osmnácti, napravo sedmnácti. Dalších deset žerdí se nachází pod nimi (**obr. 13**). V této podobě se vlajka používá od přistoupení Belize a Guyany v roce 1991.

Poznámky:

- (1) Na postu prezidenta pro témpore se střídají v ročním intervalu prezidenti jednotlivých zemí v abecedním pořadí následujících po Chile, které bylo v té době jedinou zemí s ženou v čele státu.
- (2) Při psaní tohoto článku byly využity následující webové stránky: es.wikipedia.org, apralobal.blogspot.com, www.mercosur.int, www.comunidadandina.org, www.caricom.org, www.sica.int, www.oas.org

The author summarizes history of integration associations of Central and South America in the way of presentment of their flags. The Union of South American Nations (UNASUR) consists of two member associations; the unofficial flag of UNASUR from 2008 is represented under Fig. 1 and 2, while its predecessor from 1924 has been known as the “Indo-American flag” and it is shown under Fig. 3 and 4. The blue flag with a white logo of UNASUR (Fig. 5) performs role of a semi-official symbol of the Union. MERCOSUR or Southern Common Market is a bigger member association of the UNASUR and displays the flag from 1996 (Fig. 6) with the Southern Cross. The other member association – CAN or Andean Community – has a white flag from 2004 that is charged with a golden emblem of a double semi-circle around the stepped pyramid (Fig. 8). The double semi-circle stands for a rainbow, an ancient symbol of peace, friendship and fertility, whilst two stepped pyramids recall both pre-Hispanic civilizations and the Andes Mountains. CARICOM or Caribbean Community is a political union of the states of Central America that hoists a flag from 1983; it consists of two horizontal stripes in light blue (for sky) and dark blue (for the Caribbean) as shown under Fig. 10. An emblem of a yellow disc (for Sun) rimmed in green (for vegetation) is charged with two black broken chain links (for CC) symbolizing both unity and rejection of the colonial past of the member countries. SICA or Central American Integration System is a relatively new association from 1993. The SICA flag is presented under Fig. 11 with a simplified logo (Fig. 12) in its centre. Organization of American States is the last association of the western hemisphere where the states of Latin America participate. Founded in 1948, the OAS has a well known blue flag with the seal as given in Fig. 13 in version from 1991.

Obr. 12

ZPRÁVA Z 40. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE

Jubilejní čtyřicátá výroční členská schůze se konala 26. března 2011 v prostorách společnosti v Blahoslavově ulici. Schůze se zúčastnilo 25 členů a tři hosté včetně předsedkyně Klubu přátel Žižkova paní Jarmily Polanecké. Po úvodním slovu předsedy ČVS Ing. Jaroslava Martykána, byla zvolena návrhová komise ve složení Milan Týma - Peter Strašiták. Následně přednesl jednatel společnosti Ing. Petr Holas zprávu o činnosti společnosti v uplynulém roce.

Výkonný orgán společnosti - výbor - se v roce 2010 sešel celkem na čtyřech řádných a jedné mimořádné schůzi, činnost společnosti v období mezi schůzemi výboru je zajišťována pomocí e-mailové komunikace. Výbor splnil usnesení minulé výroční členské schůze, včetně iniciování doplnění Zákona o státních svátcích a významných dnech ČR Dnem vlajky vyhlášeným 30. března.

Mezi významné činnosti, které naplňují poslání společnosti a kterými se ČVS prezentuje navenek je působení tří našich členů - Ing. Petra Exnera, Mgr. Pavla Fojtíka a PhDr. Zbyška Svobody - jako expertů v Podvýboru pro heraldiku a vexilologii Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. V roce 2010 projednali a doporučili k udělení 150 nových vlajek měst a obcí.

Důležitá je také osvětová práce členů ČVS. V televizi jsme měli možnost několikrát zahlédnout Ing. Aleše Brožka, v rozhlasu vystoupili výše jmenovaný a kolegové Svoboda, Fojtík a Martykán. Pro tisk poskytli rozhovor či článek kolegové Brožek, Fojtík a Martykán. Mgr. Fojtík měl přednášku na téma: O minulosti dopravy na Žižkově pro členy KPŽ, při níž upozornil i na vexilologické aspekty fotografické dokumentace tématu.

Ing. Brožek, Ing. Exner a dr. Svoboda se zúčastnili odborného mezinárodního semináře na téma: Symbolika měst a obcí ve střední Evropě. Jiří Patera v reakci na výzvu ve zpravodaji napsal náborový článek pro věstník Klubu esperantistů v Praze. Karel Černý uspořádal devadesátiminutovou přednášku pro veřejnost na Magistrátu města Plzně s názvem O české vlajce a nejen o ní.

Ing. Exner pokračoval ve vydávání zpravodaje vexiINFO, stejně jako Karel Černý, který v r. 2010 vydal dvě čísla svého „Zápisníku“. Nadále vycházela i monotematická čísla časopisu Vexilolog kolegy Josefa Hubky. Kromě toho připravil kolega Hubka ve spolupráci s Ing. Exnerem i internetové stránky Vexilologické album, které jsou dostupné na webu společnosti a obsahují informace o vlajkách a znacích států světa a jejich administrativních jednotek.

V roce 2010 vyšla opět čtyři čísla Vexilologie. Anglicky psaná monografická ročenka Vexilokontakt s názvem The Proto-Slavonic and Ancient Bohemian Vexillological Objects přinesla již třetí část Janušovy studie o počátcích vexilologie v českých zemích. Byl také doplněn archiv Vexilologie na našem webu - obsahuje všechny rejstříky, naskenovaná čísla 1 až 35 a informace o obsahu jednotlivých čísel až do čísla 156.

V roce 2010 se dále rozvíjela i mezinárodní spolupráce, když se zástupci českých vexilologů opětovně zúčastnili setkání německých vexilologů, konaném tentokrát v Drážďanech začátkem října. Již v půli května se tři naši členové zúčastnili jarního zasedání Flag Institute v Londýně. V letošním roce se mimo jiné uskuteční 24. Mezinárodní vexilologický kongres v americkém Washingtonu.

Pokračovala i dlouhodobá spolupráce společnosti s firmami vyrábějícími vlajky – Soleta Signum, Interflag a LIBEA. Velmi aktivní spolupráce probíhá zejména se společností LIBEA, jejíž zástupci mimo jiné pracují na přípravě příštího národního vexilologického kongresu v roce 2012. Poděkování patří také Klubu přátel Žižkova, jehož klubovnu můžeme již mnoho let sdílet a která tak poskytuje zázemí našim schůzkám i knihovně společnosti.

Česká vexilologická společnost měla k 31. prosinci 2010 90 individuálních z ČR, 9 ze SR a 9 z ostatní ciziny. Dále má ČVS 7 kolektivních členů v ČR a spolupracuje s 6 tuzemskými a 19 zahraničními organizacemi formou výměny publikací i osobními kontakty. Dva individuální členové tedy přibyli, sedmým kolektivním členem se stal Historický ústav AV ČR, který o obsahu Vexilologie informuje na svých bibliografických stránkách na internetu.

Po přednesení zprávy o činnosti společnosti dostal slovo hospodář Mgr. Pavel Fojtík, který přečetl zprávu o hospodaření společnosti v roce 2010 a návrh rozpočtu na rok 2011. Poslední tradiční zprávu – revizní – uslyšeli přítomní členové z úst revizora společnosti Ing. Ladislava Hnáta. O probíhajících přípravách pátého ČNVK informoval Ing. Jan Verešák. Na kongresu se krom členů výboru předběžně přihlásilo sedm zájemců. Ostatní členové ČVS obdrželi předběžnou přihlášku v

příloze tohoto čísla Vexilologie, která na jiném místě uvádí další podrobnosti o programu kongresu i výši kongresového poplatku.

V dalším bodu představil předseda společnosti stanovisko výboru k návrhům Romana Klimeše na úpravy volebního řádu a stanov, které bylo vypracováno na základě právního posudku Mgr. Jiřího Eichlera. Většina přítomných členů společnosti se přiklonila ke stanovisku výboru, které doporučovalo ponechat oba dokumenty ve stávajícím znění. Před přijetím závěrečného usnesení došlo k volbě delegáta na 22. valné shromáždění FIAV.

V druhé části schůze vystoupili čtyři členové výboru se svými příspěvky. První prezentaci připravil dr. Svoboda, informoval v ní o svém článku pro časopis Živa na téma „Přírodopisné motivy na českých komunálních vlajkách a praporech“. Druhá prezentace Mgr. Fojtíka na téma „Vyjádření úcty státní vlajkou při státním smutku a státních pohřbech“ vyvolala diskusi o tom, jak by měla být umístěna česká státní vlajka na rakvi při státním pohřbu.

TřetíPrvní prezentace Ing. Brožka nesla název „Cesta císaře Františka Josefa I. do Čech roku 1901 očima vexilologa“. Josef Hubka představil „Novinky ve státní a regionální vexilologii 2010-2011“, jeho prezentaci doplnil Roman Klimeš informacemi o změnách státních symbolů na americkém kontinentu.

Čtyřicátá výroční členská schůze přijala následující usnesení:

Členská schůze České vexilologické společnosti

- schvaluje:

- ☞ Zprávu o činnosti České vexilologické společnosti za rok 2010.
- ☞ Zprávu o hospodaření České vexilologické společnosti za rok 2010.
- ☞ Rozpočet České vexilologické společnosti na rok 2011.
- ☞ Návrh výboru na uspořádání 5. ČNVK 2012 ve dnech 22.-24.6.2012 v Liberci.

- zamítla:

- ☞ Návrhy R. Klimeše na úpravu Stanov ČVS a Volebního řádu, předložené 27.3.2010.

- zvolila:

- ☞ Ing. Aleše Brožka delegátem ČVS na 22. valném shromáždění FIAV ve Washingtonu (Alexandrii).

- bere na vědomí:

- ☞ Zprávu revizora České vexilologické společnosti.
- ☞ Zprávu o přípravách 5. ČNVK 2012.

- ukládá výboru České vexilologické společnosti:

- ☞ Pokračovat v přípravě 5. ČNVK v Liberci v r. 2012.

Petr Holas

NOVÉ VLAJKY

LOUISIANA (USA)

Dne 22. listopadu 2010 byla v hlavním městě Baton Rouge, při obřadu přísahy dvou nastupujících státních úředníků - dosavadního státního tajemníka Jaye Dardenneho do funkce zástupce guvernéra a Toma Schedlera, který ho zastupoval a nyní vystřídal ve funkci státního tajemníka - poprvé použita nová vlajka státu Louisiana. Novou podobu stávající vlajky navrhl zákon č. 92, podaný poslancem Damonem Baldonem, demokratem za okrsek Houma, během zasedání Sněmovny dne 25. května 2006, který byl toho dne zákonodárci také schválen. Návrh se opíral o historický výzkum studenta Josepha Louviera z Houmy, který zjistil, že stávající pečeť (znak) s pelikánem nezobrazuje – na rozdíl od historické tradice – ptáka drásajícího si svou hruď. Historie tohoto symbolu sahá až do středověku, kdy lidé věřili, že pelikáni krmí mláďata svou vlastní krví. Nově se tedy nyní v popisu vlajky a pečeti objevují tři kapky krve na hrudi pelikána na znamení odhodlání státu obětovat se pro své občany.

Na oficiálních internetových stránkách státního tajemníka státu Louisiana jsou k dispozici závazná vyobrazení vzhledu nové státní pečeti a státní vlajky včetně jejich specifikací. Vlajku podle nich tvoří tmavě modrý list, v jehož středu je emblém známý z louisianských vlajek v různých variantách již od roku 1912, nyní však v nové grafické podobě. Tvoří jej pelikán s roztaženými křídly a skloněnou hlavou hledící heraldicky vlevo, sedící nad hnízdem s třemi mládřaty. Pelikán je v barvě bílé a šedé s oranžovým zobákem, žluto-oranžovým peřím na hlavě a hnědou kresbou per na křídlech. Hnízdo je žlutohnědé s hnědým vnitřkem, mládřata bílá s oranžovými zobáky. Na hrudi pelikána jsou tři červené kapky krve. Pod hnízdem je bílá, šedě stínovaná stuha s modrým mottem v angličtině „UNION JUSTICE CONFIDENCE“ („*JEDNOTA SPRAVEDLNOST DŮVĚRA*“). Barvy vlajky a pečete jsou specifikovány celkem 13 odstíny škály barev vzorníku Pantone: kromě bílé a černé jsou to studená šedá 8C (pelikán), studená šedá 11C (stíny), světle žlutá 109C (peří na hlavě pelikána), tmavě hnědá 497C (kresba per na křídlech pelikána a vnitřek hnízda), čokoládově hnědá 724C (hnízd), žlutohnědá 721C (hnízd), zlatě žlutohnědá 142C (hnízd), červená 485C (kapky krve), oranžová 716C (zobáky pelikána a mládřat), ohnivě oranžová 145C (peří na hlavě pelikána a kresba per pelikána) a tmavě modrá 295C (motto na stuze, vlajkový list, kruhové pole pečete a opis v mezikruží pečete).

Poměr stran šířky k délce vlajkového listu je stanoven na 7:11. V popisu je mimo jiné dále uvedeno, že středem emblému je trojúhelník tvořený třemi kapkami krve na hrudi pelikána, nejvyšší bod pelikánovy hlavy je ve vzdálenosti 5,25 jednotek šířky vlajky od spodního okraje vlajkového listu a emblém má v nejširším místě šířku 6 jednotek délky listu. Specifikován je i ručně ztvárněný font písma motta na stuze.

S novou podobou vlajky byla zavedena i nová státní pečeť. Tvoří ji modré kruhové pole v jehož středu je emblém shodný s emblémem na vlajce, avšak bez stuhy s mottem, které je zde tvořeno bílými písmeny, s bílými tečkami oddělující jednotlivá slova, v opisu kolem emblému. Kolem modrého kruhového pole je bílé mezikruží v horní části s názvem státu v angličtině „STATE OF LOUISIANA“ („*STÁT LOUISIANA*“), dvěma pěticípými hvězdičkami po stranách a ozdobným ornamentem v dolní části. Dle závazných vyobrazení může být pečeť zobrazována ve třech barevných variantách – buď celobarevná (s barvami emblému jako na vlajce) s modrou kresbou mezikruží, modrými písmeny názvu státu, hvězdičkami a ornamentem, nebo celobarevná s černou kresbou mezikruží, černými písmeny názvu státu a dalšími prvky uvnitř a nebo jen v černobílém provedení. Font písma u motta je stejného vzoru jako u motta na stuze u vlajky, fontem písma názvu státu v mezikruží je stanoven AgaramondPro-Bold (OpenType).

Josef Hubka

Prameny:

internetové stránky Louisiana Secretary Of State

<http://www.sos.louisiana.gov/tabid/1015/Default.aspx>

internetové stránky NOLA.com

http://www.nola.com/politics/index.ssf/2010/11/state_officials_unfurl_newly-d.html

internetové stránky Defend New Orleans

<http://defendneworleans.com/blog/heritage/new-louisiana-state-flag-with-bleeding-pelican-is-unfurled/>

internetové stránky WDSU.com

<http://www.wdsu.com/news/25891114/detail.html>

UTAH (USA)

První utazská vlajka – modrý list se státním emblémem – byla zhotovena pro prezentaci státu na světové výstavě v St. Louis, kde pod ní 1. května 1903 pochodovali delegáti státu Utah na slavnostní přehlídce států. Někdy po roce 1905 byla vlajka doplněna nápisem „UTAH“. Vlajka však nebyla zavedena žádným právním předpisem a proto se hovořilo o guvernérské vlajce až do roku 1911, kdy byla vlajka stanovena zákonem ze dne 9. března 1911 jako modrý list s

vyobrazením emblému v přirozených barvách uprostřed. Emblém vychází ze státní pečeti přijaté 3. dubna 1896. V jeho středu je štít, nad ním rozkřídlený americký orel. Horní části štítu prochází šest (3 a 3) zkřížených šípů symbolizujících šest indiánských kmenů. Ve štítu pod nimi je nápis „INDUSTRY“ (státní motto), pod kterým je ve středu štítu úl, po stranách obrůstáný lilie Sego (Calochortus nuttalli, lilie Sego je posvátná rostlina z indiánských legend, sego je šošonské slovo znamenající jedlou cibuli). Pod úlem je nápis „UTAH“ a v patě štítu nápis „1847“ (rok příchodu Mormonů do Salt Lake Valley). Za štítem jsou dvě zkřížené americké vlajky na žerdích, splývající podél štítu. Hroty žerdí jsou před orlími křídly a dolní části žerdi před vlajkou. Pod štítem je nápis „1896“ (rok, kdy se Utah stal pětáctýřicátým státem unie).

V roce 1911 bylo také rozhodnuto, že bude vyrobena vlajka pro loď vojenského námořnictva USS Utah, ale trvalo dva roky, než byly obstarány peníze na její výrobu. V roce 1913 byla vlajka konečně vyrobena a předána, ale k překvapení všech byl na vlajce emblém obkroužen zlatou linií. Namísto zhotovení nové vlajky byl ale raději patřičně změněn její popis.

V roce 1922 byla vyrobena ručně vyšíváná oficiální vlajka přičemž z nevyjasněných důvodů byla barva štítu změněna na modrou a nápis „1847“ byl umístěn pod štít, ačkoliv podle zákona má být v patě štítu. Tato chybná podoba vlajky se však stala všeobecně známou a chyba nikdy nebyla opravena. Tak se tato vlajka stala normou na příštích 89 let.

9. března 2011 - v souvislosti se stým výročím přijetí prvního zákona o vlajce státu - podepsal guvernér státu právní předpis, kterým dochází k opravě chyb a vlajka se vrací do podoby z roku 1913. Štít je tedy bílý a nápis „1847“ se vrací do paty štítu. Zákonodárci státu Utah také stanovili 9. březen oficiálním vlajkovým dnem. pex

<http://www.flag-post.com/the-history-of-the-flag-of-utah>

http://le.utah.gov/~code/TITLE63G/htm/63G01_050100.htm

<http://www.sltrib.com/sltrib/home/50931358-76/flag-state-utah-shield.html.csp>

<http://flags.me/2011/02/11/utahs-state-flags-correction>

MARIJ-EL (RUSKÁ FEDERACE)

V březnu 2011 byl schválen zákon, jímž povolžská republika Marij El změnila znak a vlajku. Podle představitele prezidentské heraldické rady republiky Alexandra Kazymova nevyjadřovaly ani duši ani zvláštnosti republiky. Novým symbolem republiky se stal marijci uctíváný medvěd, který drží v tlapě štít se slunečním znakem, tzv. marijský šikmý kříž a v druhé tlapě drží meč, symbol moci, spolu s kladivem, symbolem pracovitosti. Státní znak tvoří figura medvěda ve štítě ozdobeném korunou tvarovanou v podobě národního ornamentu se třemi routami, symbolizujícími tři města republikového významu. Celý státní znak je umístěn na listu vlajky nesoucím u žerdi marijský ornament.

Formálně byla změna provedena změnou textu zákona Republiky Marij El „O státním znaku Republiky Marij El a státní vlajce Republiky Marij El“ z 30. listopadu 2006 č. 68-Z zákonem č. 1-Z v článku 1 (znak): *“Státní znak Republiky Marij El tvoří heraldický štít klasického tvaru s poměrem stran 9:8. Ve středu bílého pole je vyobrazení vpravo kráčejícího červeného medvěda. V levé tlapě drží modrý štít s vyobrazením slunečního znaku v podobě zlatého šikmého marijského kříže. V pravé tlapě meč v modré pochvě hrotem dolů a zlaté kladivo se stříbrnou rukojetí. Heraldický štít je ozdoben zlatou korunou s hroty stylizovanými do národního ornamentu.“* a článku 6 (vlajka): *„Státní vlajka Republiky Marij El je tvořena obdélníkovým listem bílé barvy s poměrem šířky k délce 2 : 3, majícím u žerdi pruh červené barvy s marijským ornamentem o šířce 1/8 délky vlajky. Ve středu bílého pole je umístěno vyobrazení státního znaku Republiky Marij El, zaujímající sedm dílů šířky vlajky a vzdálené od horního okraje vlajky jeden a od dolního okraje vlajky dva díly.“*

Zákon č. 1-Z podepsal prezident republiky 5. března 2011 a v platnost vstoupí 1. června 2011.

pex

Marijskaja pravda, 15.2.2011, <http://www.marpravda.ru/news/politics/2011/02/15/medved-v-korone/>

Zákon č. 1-Z, http://www.gov.mari.ru/lawdocs/laws/2011/110305_1.djvu

VLAJKY INTEGRAČNÍCH SESKUPENÍ LATINSKÉ AMERIKY

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr.5

Obr. 6

Obr. 10

Obr. 11

Obr. 13

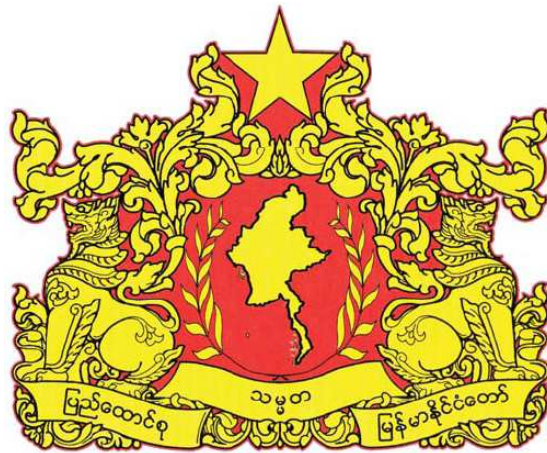
LOUISIANA (USA)

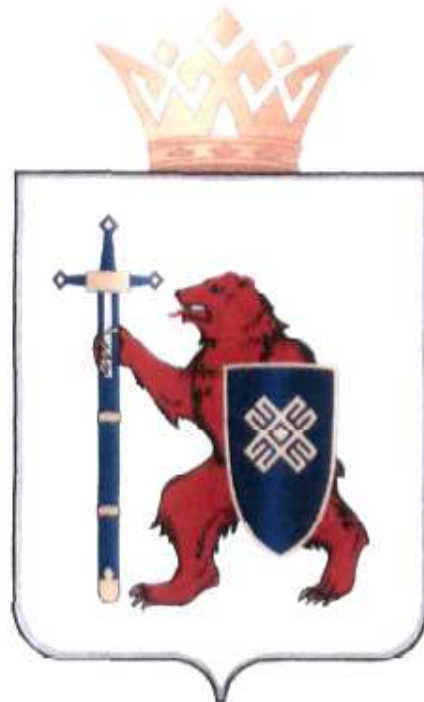
UTAH (USA)

BARMA

MARIJSKO (RF)

Vyobrazení znaku a vlajky Republiky Marij El v zákoně ze dne 3. 3. 2011.

NOVÉ ZNAKY

MYANMAR (BÝVALÁ BARMA)

Již dne 10. listopadu 2006 na Národním konventu v Rangúnu, kde probíhala jednání v souvislosti s připravovanou novou ústavou a změně oficiálního názvu země, byly zmíněny plány na změnu myanmarských státních symbolů. Nová ústava, která byla schválena ve všelidovém referendu dne 10. května 2008, změnila oficiální název státu na Republika Myanmarský svaz a kromě nové státní vlajky (1) stanovila v Hlavě XIII, článek 438.(a) také novou podobu státní pečete (znaku). Vychází z dosud užívané pečete z roku 1974, naposledy upravené v roce 1988 (2). V červeném středu, obklopeném tradiční květinovou arabeskou zlaté barvy a střeženém dvěma zlatými mýtickými lvy, je zlatá mapa Myanmaru, obklopená dvěma zlatými rýžovými stvoly o čtrnácti lístcích. V horní části znaku je zlatá pěticípá hvězda, dole dvakrát přeložená zlatá stuha nesoucí nový název státu v barmštině (*Pyidaungsu Thamada Myanmar Naing-Ngan Daw*). Podle oficiálního výkladu hvězda představuje (stejně jako bílá hvězda na vlajce) věčnou existenci společného Svazu, lvi jsou obrazem odvahy a rozhodnosti, a mapa s květinovou arabeskou vyjadřují myanmarskou národní kulturu. Oficiálně byla pečeť, obdobně jako vlajka, zavedena až dne 21. října 2010 po vydání zákona o státní pečeti č. 9/2010 Státní radou pro mír a rozvoj.

Josef Hubka

Poznámky:

1) viz Vexilologie č. 159, Praha 2011, s. 3100 a 3106 (obr. 1)

2) viz např. Brožek, Aleš: Lexikon vlajek a znaků zemí světa, 2. vydání, Praha 2003, s. 138

Prameny:

<http://www.myanmar.com/nationalconvention/index.html>

<http://burmadigest.info/wp-content/uploads/2008/03/constitution-2008.pdf>

<http://www.scribd.com/doc/7694880/Myanmar-Constitution-2008-English-version>

<http://mrtv-web.mrtv3.net.mm/open7/221010iss.html>

VEXILOLOGICKÁ LITERATURA

DVĚ NĚMECKÉ PUBLIKACE O VLAJKÁCH

Viktor Plíhal nám zaslal informaci o dvou vexilologických publikacích, které si zakoupil v německém příhraničí při svých návštěvách z Železného Brodu, kde bydlí. Vexilologicky i nákladově cennější je *Flaggenlexikon* (Vlajkový lexikon, ISBN 978-3-596-18522-1) z pera Ralfa Stellera, který v únoru 2010 vydalo známé nakladatelství Fischer Taschenbuch Verlag; cena je EUR 12,95, rozsah 158 stran i kvalita více než 300 barevných ilustrací tomu však v zásadě odpovídají. Obsáhlý úvod vysvětluje řadu vexilologických pojmů, bohužel však jednotlivé typy vexilologického materiálu nedoplňuje příslušným vyobrazením. Technicky kvalitní kniha sice odpovídá na mnoho otázek, které zajímají laiky, pro vexilologa je však postradatelná. Vedle vlajek nezávislých států ve skutečných poměrech šířky k délce i barevných odstínech tu najdeme i symboly závislých území, i když mezi nimi chybí např. vlajka Tokelau, zatímco mezi vlajkami nižších správních jednotek překvapí poměrně málo uváděná vlajka Velíkonočného ostrova (pod Chile). U většiny států však nejsou vlajky nižších správních celků uvedeny vůbec, popř. jen výběrové (např. u Španělska jsou zmíněny jen vlajky ostrovních autonomií – Baleárských a Kanárských ostrovů, zatímco kontinentální autonomie, ale ani Ceuta či Melilla nejsou zmíněny vůbec) nebo dokonce chybně (Gruzie autonomní statut Abcházska ani Jižní Osetie neuznává a přesto jsou jejich vlajky uvedeny na úrovni autonomního Adžarska). U federací nebyl dodržen jednotný přístup, např. vlajky německých spolkových zemí či švýcarských kantonů v publikaci najdeme, vlajky jednotlivých států USA nikoliv; vlajky mezinárodních organizací chybějí vůbec. Statut samostatného státu autor přisuzuje i Kosovu. Předností lexikonu je bezpochyby, že každá státní vlajka je doplněna svým popisem a údaji o historii; vlajky nižších územních celků jsou bohužel tak malé, že jen těžko identifikovatelné.

Poněkud starší je druhá knížka, na kterou upozorňuje V. Plíhal – *Alle Flaggen, alle Staaten* (Všechny vlajky, všechny státy) – a kterou v r. 2009 vydalo nakladatelství Garant, jež si ji účtuje za EUR 3,99. Vedle většího počtu dnes už zastaralých vlajek (Lesotho, Malawi, Myanmar) je nevýhodou omezení výběru pouze na nezávislé státy, ze závislých území jsou nesystémově uvedeny pouze symboly Cookových ostrovů, Niue, Tchajwanu, Tibetu a Západní Sahary. U státních vlajek však V. Plíhal postrádá státní znaky na vlajkách Peru a Rakouska.

-jm-

RÚZNÉ

5. ČESKÝ NÁRODNÍ VEXILOLOGICKÝ KONGRES

Výroční členská schůze schválila záměr výboru uspořádat ve dnech 22.-24.6.2012 v Liberci 5. český národní vexilologický kongres, na který touto formou zveme všechny členy České vexilologické společnosti, jakož i ostatní zájemce o studium a sběratelství vlajek a praporů. V příloze tohoto čísla jste obdrželi první informaci o místě konání, programu a technickém zabezpečení kongresu, jakož i předběžnou přihlášku. Protože tématem 5. ČNVK je popularizace vexilologie v laické i odborné veřejnosti, rádi bychom pozvali k účasti i členy heraldických, genealogických a sběratelských společností, s nimiž vyměňujeme *Vexilologii* a na které se obracíme s prosbou o zprostředkování této výzvy svým členům. Přednášky na libovolná vexilologická a příbuzná témata jsou vítány. Členy ČVS žádáme, aby svou **předběžnou přihlášku zaslali na adresu organizátora 5. ČNVK Ing. Jana Vereščáka do 30. září 2011.** Ostatní zájemci se mohou přihlásit na adrese ČVS, kde jim budou poskytnuty další informace.

Výbor ČVS

The Czech Vexillological Society invites our foreign partner flag associations to participate at the 5th Czech National Congress of Vexillology held in the town of Liberec, June 22-24 2012. The congress will take place in the Museum of North Bohemia where the opening ceremony of the congress and the flag exhibition vernissage will be also held. Accommodation and boarding services will be available in the campus of the Liberec High School for CZK 330,- per person and night. The expected congress fee amounts to CZK 640,- and covers the congress proceedings, an excursion to the town's surroundings, small coffee refreshment, breakfast and lunch on Saturday and Sunday, and the gala-dinner on Saturday evening; the actual rate is approximately CZK 24,-/EUR. The city sightseeing tour for foreign guests will be organized free of charge. If you are interested in participation contact us for more information and preliminary booking before September 30, 2011.

Board of the CVS

NIC SE NEMÁ PŘEHÁNĚT, ANI OCHRANA STÁTNÍCH SYMBOLŮ?

I českým tiskem proběhla zpráva o tom, že filipínská Poslanecká sněmovna schválila 5.10.2010 zákon, podle kterého bude potrestán pokutou dvou tisíc dolarů popř. vězením do dvou let každý, kdo bude falešně či bez zápalu zpívat filipínskou hymnu nebo nebude při jejím veřejném hraní stát v pozoru. Obdobné sankce čekají podle webové stránky BBC také ty, kteří nevhodně vyvěsí či použijí státní vlajku (<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-11473753>). I když bylo toto nařízení v našem tisku zlehčováno s poukazem na nepochopitelné libůstky orientálních vládců jako něco nepřijatelné pro evropskou liberální tradici, nejedná se o nic mimořádného ani v západoevropských poměrech. Tedy všude tam, kde vlastenectví není jen pouhou bezobsažnou floskulí, za kterou lze skrýt mocenské zájmy politiků či podnikatelů, jako je tomu u nás. Potěšila mě proto zpráva z červencového vydání *Keesing's Record of World Events*, 56, č. 7/8, 2010, s. 49958, že francouzská ministryně spravedlnosti a lidských práv Michéle Alliot-Marie vydala 23.7.2010 vyhlášku, kterou publikovala vládní nařízení o ochraně státní vlajky. Podle nařízení „bude každý, kdo bude veřejně hanobit nebo poškozovat Trikolóru (tedy francouzskou státní vlajku), pokutován částkou 1500 euro.“ Podnětem k tomuto opatření byla skutečnost, že na fotografické soutěži v Nice byla udělena cena i fotografii, na níž si muž „vytíral zadek vlajkou“. Co je moc, to je opravdu moc!

-jm-

PŘÍLIŠ MÁLO MÍST NA DŮSTOJNOST

Příložená fotografie singapurských vodních pólistů, pořizená 25.11.2010 na Asijských hrách v čínském Guangzhou, vzbudila nevoli singapurských úřadů, které vyčínily funkcionářům příslušného sportovního svazu za nedůstojné použití motivu státní vlajky na plavkách sportovců. Ministerstvo informací, odpovědné za prezentaci státní symboliky na veřejnosti, se od celé záležitosti distancovalo s tím, že nebylo konzultováno a vždy dbá na to, aby „prvky vlajky byly vždy používány důstojně“. Aféra vyvolala živou diskusi v tisku i na sociálních sítích, v níž se nového designu plavek singapurských sportovců s půlměsícem a hvězdami zastalo jako „zábavného“ několik diskutujících, většina jej však považovala za obscénní. Protože nebylo možné sportovní dresy v průběhu her měnit, museli singapurští pólisté dohrát turnaj v kritizovaných plavkách. Slíbili však nakonec, že po jeho skončení je již používat nebudou. (<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-11838248> z 25.11.2010). -jm-

FILIPÍNY ASI AMERICÉ VÁLKU NEVYHLÁSÍ

Ve *Vexilologii* č. 153, s. 2986 jsme informovali naše čtenáře o nevoli britských kolegů, s níž reagovali na vyvěšení britské vlajky „upside-down“ (tedy „vzhůru nohama“) při podpisu čínsko-britské obchodní smlouvy v sídle premiéra 2.2.2009. S poněkud větším nadhledem informuje *Flagmaster* č. 137 z prosince 2010 o stejném trapasu, který se přihodil protokolu Bílého domu 25. září 2010, kdy Barack Obama přijal na ceremoniálu vyzdobeném vlajkami zúčastněných zemí nejvyššího představitele jihovýchodní Asie. Filipínský prezident Benigno Aquino si jistě také všiml, že vlajka jeho země byla vztyčena „vzhůru nohama“ s červeným pruhem nahoře, což dle filipínských předpisů signalizuje, že země je ve válečném stavu. I když američtí ceremoniáři slíbili „vyšetření nešťastného incidentu“ a co nejpřísnější potrestání jeho viníka, Aquino s úsměskem nad rozpaky Američanů velkoryse ujistil Spojené státy, že to nijak neovlivní vztahy mezi oběma zeměmi. Filipínsko-americké války se tedy hned tak nedočkáme -jm-

SPOLEČENSKÁ HRA „VŠECHNY VLAJKY SVĚTA“

Náš člen Václav Nenáhla z Dobříše nám donesl na ukázkou společenskou hru „Všechny vlajky světa“ s vexilologickou tematikou. Vyrábí ji firma ALBI Česká republika, a.s., se sídlem v Praze 8, ul. Thámova č. 13, a dle údaje na obalu se jedná o licenci hry od původního výrobce, kterým je firma NELO STUOTE OY z Finska. Hra nese podtitul „zajímavá hra pro hráče každého věku“ a vše nasvědčuje, že tomu tak skutečně bude. Obsahuje celkem 194 kvalitních hracích karet o rozměrech cca 60x90 mm, na jejichž zadní straně jsou barevná vyobrazení vlajek všech nezávislých států světa z konce roku 2009. Na přední straně najdeme vždy mapu příslušného státu, název a informace o jeho hlavním městě a také nápovědu – hory, řeky a přírodní zajímavosti. V dolní části je uveden světadíl, ve kterém se země nachází. Pravidla obsahují celkem tři varianty hry pro dospělé a jednu pro dětské hráče. Dle návodu je lze rovněž upravit podle obtížnosti a podle představ zúčastněných hráčů. Pro vexilologa však nejsou pravidla hry tak důležitá jako skutečnost zde uvedená, totiž že informace o proporcích a barvách vlajek byly získány z Vlajkového institutu ve Velké Británii, kterým je zřejmě myšlena britská vexilologická společnost Flag Institute. O této skutečnosti nelze vůbec pochybovat, neboť všechny obrázky vlajek, jak na jednotlivých kartách, tak na přiloženém plakátku s politickou mapou světa a přehledem všech vlajek na kartách použitých, jsou se správným poměrem stran vlajkového listu i správnými odstíny barev. Nemohu se rovněž zbavit dojmu, že kresby jsou převzaty přímo z knihy anglického vexilologa Grahama Bartrama „British Flags & Emblems“, kterou v roce 2004 vydal právě Flag Institute, případně že pocházejí z internetových stránek této společnosti. Aktualizace vlajek odpovídá avizovanému konci roku 2009, mimo jiné zde nalezneme např. aktuální verze

státních vlajek Iráku či Demokratické republiky Kongo, a naopak již neplatné vlajky Myanmaru či Malawi. Jediné chyby, či spíše nedůslednost, se týkají vyobrazení vlajek Finska a Rakouska, které jsou bez znaku (jsou to tedy vlajky národní, nikoliv státní), přestože všechny ostatní vlajky jsou (pokud se státní a národní liší) vyobrazeny ve variantě státní. Z pohledu vexilologa na mě i přesto hra působí svou kvalitou zpracování velmi dobrým dojmem a všem, kteří si chtějí osvojit či prohloubit své znalosti o státních vlajkách zemí světa zábavnou formou, ji vřele doporučuji. Na internetových stránkách výrobce (www.albi.cz) je k mání za přijatelných 369,- Kč. Josef Hubka

LEKCE Z VEXILOLOGIE JAKO DŮKAZ?

Naším čtenářům jistě neunikly televizní záběry prezidenta České republiky v Chile, když si "půjčoval" propisovačku včetně jeho úsměvu, jak byl nenápadný. Zdá se, že to proběhlo během "vexilologické" přednášky jeho kolegy na pódiu. President Chile: "Přeji vám krásný dobrý den. (Klaus schovává pero pod stůl). Chtěl bych na tomto místě velmi vřele a srdečně přivítat (Klaus pero právě strká do kapsy) pana prezidenta Václava Klause a delegaci přátel z České republiky, která nás navštívila. (Klaus se právě na prezidenta Sebastiana Piněru usmívá, důvod ale nepatří upřímnému přivítání..). Je pravda, že Česká republika byla vždycky v naší zemi silně přítomna. Prozatím, jak je vidět na našich vlajkách, sdílíme stejné barvy, ale sdílíme ještě mnohem více, než toto." (Klaus s úsměvem a pokýváním hlavy souhlasí.) Není bez zajímavosti, že právě tento nepřerušovaný projev chilského prezidenta na téma podobnosti vlajek obou zemí je důkazem pravdivosti celé historiky, kterou horliví apologeti Klausovi odmítali jako lživou a sestříhanou, když si nedovedli představit, že by jejich guru byl schopen něčeho tak nečestného jako je krádež.

abr

REGIONAL SYMBOLS OF RUSSIA

In honour of the 24th International Congress of Vexillology in Washington the CVS has published this year's issue of VEXILOKONTAKT in English. It contains the second part of a series on symbols of the Russian Federation and brings detailed information on history of the regional arms and flags of Central Russia, the Black Earth and the Northern Caucasus on 68 pages with 84 drawings and a colour plate. CVS will register the sale of this and of the following issues of Vexilokontakt containing the remaining parts of the series due in 2013 and 2015. Everyone who will buy all three mentioned issues for a full price will be offered Vexilokontakt 2017 as a bonus free of charge. If you are interested in this publication send kindly amount of USD 10,- (for overseas) or EUR 5,- (for Europe) in cash to the below given address of the Czech Vexillological Society. This price covers costs of postage.

-jm-

Autoři hlavních článků:

Ing. Aleš Brožek (brozek@svkul.cz), Keplerova 34, 400 07 Ústí nad Labem

Ing. Petr Holas (vexilolognet@centrum.cz), Tejnická 14, 100 00 Praha 10

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) – the journal of the Czech Vexillological Society (attn. J. Martykán), CZ-149 00 Praha 4 - Háje, Matúšková 14/796, The Czech Republic. E-mail address vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Editor-in-chief Aleš Brožek. Editorial Board A. Brožek, P. Exner, P. Fojtík, P. Holas, J. Hubka, J. Martykán (chairman), Z. Svoboda and M. Týma. Artwork Petr Exner and Pavel Fojtík. English translations Jaroslav Martykán.

June 2011

No. 160

VEXILOLOGIE (ISSN 1211-2615) - zpravodaj České vexilologické společnosti, o.s. (Ing. J. Martykán), 149 00 Praha 4 - Háje, Matúšková 14/796. Elektronická adresa vexilologie@centrum.cz, <http://www.vexilologie.cz> Výkonný redaktor Ing. Aleš Brožek. Toto číslo připravila redakční rada ve složení Ing. A. Brožek, Ing. P. Exner, Mgr. P. Fojtík, Ing. P. Holas, J. Hubka, Ing. J. Martykán (předseda), PhDr. Z. Svoboda a M. Týma. Výtvarně spolupracoval Ing. Petr Exner a Mgr. Pavel Fojtík. Anglické překlady Ing. Jaroslav Martykán.

Červen 2011

č. 160

OBSAH:

VOJTĚCH PREISSIG A JEHO VEXILOLOGICKÉ AKTIVITY	3119
VLAJKY INTEGRAČNÍCH SDRUŽENÍ LATINSKÉ AMERIKY	3130
ZPRÁVA Z 40. VÝROČNÍ ČLENSKÉ SCHŮZE	3133
NOVÉ VLAJKY	3134
Louisiana (USA)	3134
Utah (USA)	3135
Marij El (Ruská federace)	3136
NOVÉ ZNAKY	3139
Myanmar (bývalá Barma)	3139
VEXILOLOGICKÁ LITERATURA	3139
RŮZNÉ	3140
5. český národní vexilologický kongres	3140
Nic se nemá přehánět, ani ochrana státních symbolů?	3140
Příliš málo místa na důstojnost	3141
Filipíny asi Americe válku nevyhlásí	3141
Společenská hra "Všechny vlajky světa"	3141
Lekce z vexilologie jako důkaz?	3142
Regional Symbols of Russia	3142

CONTENTS:

VOJTĚCH PREISSIG AND HIS VEXILLOLOGICAL ACTIVITIES	3119
FLAGS OF INTEGRATION ASSOCIATIONS OF SOUTH AMERICA	3130
THE REPORT FROM AGM 40	3133
NEW FLAGS	3134
Louisiana (USA)	3134
Utah (USA)	3135
Marij El (RF)	3136
NEW ARMS	3139
Myanmar (formerly Burma)	3139
BOOK REVIEWS	3139
VARIA	3140
The 5th Czech National Congress of Vexillology	3140
Don't exaggerate anything, neither protection of state symbols?	3140
Too little space for dignity	3141
The Philippines will not probably declare war on America	3141
A new party game "All Flags of the World"	3141
Can be a vexillology lesson used as a sufficient proof?	3141
Regional Symbols of Russia	3142